

Ipmilbálvalusgirji 2011

Oppalaš mearrádušat váldoipmilbálvalusortnega várás

Dohkkehuvvon Girkočoahkkimis 2011. Leat fámus 1. adveantasotnabeaivvis 2011 ja váldojit atnui mañemustá 1. adveantasotnabeaivvi 2012 rájes.

Oppalaš mearrádušat Váldoipmilbálvalusortnega várás leat dohkkehuvvon Girkočoahkkimis cuoñománu 10.b. 2011. Mearriduvvon gonagaslaš resolušuvnna vuodul golggotmánu 13.b. 2006 mas lea vuoddun Norgga Gonagasriikka Vuoddoláhka miessemánu 17. b. 1814, gč. § 16.

Oppalaš mearrádušaid oasit leat dát:

- A Njuolggadusat ja čilgehusat
- B Mearrádušat ovttaskas váldoipmilbálvalusaide
- C Mearrádušat Báikkálaš vuoddoortnega mearrideapmái
- D Mearridanváldi
- E Fápmuiboahhtin ja gaskaboddosaš mearrádušat

A Njuolggadusat ja čilgehusat

1. ”Oppalaš mearrádušat Váldoipmilbálvalusortnega várás” ja ”Váldoipmilbálvalusaortnet” leat Norgga girku váldoipmilbálvalusa bajimus njuolggadusat.

2. Váldoipmilbálvalus lea searvegotti váldoçoagganeapmi sotnabeivviid ja bassebeivviid, nu mo bisma dan mearrida, gč. Tjenesteordning for biskoper (Bismaid virgeortnega (TOB) § 3)). Váldoipmilbálvalussan sáhttet maid leat eará ipmilbálvalusat sotnabeivviid ja bassebeivviid, maid bisma ii leat mearridan, muhto maid searvegodderáđđi lea mearridan, gč. čuoggáid 56-60.

3. Njuolggadusat čilgejit ovttaskas váldoipmilbálvalusa diliid (gč. B-oasi), searvegotti báikkálaš vuoddoortnega mearrádušaid váldoipmilbálvalusaide várás (gč. C-oasi) ja mearridanváldi dáid hárrái (gč. D-oasi). Njuolggadusat láchčtet dili nu ahte Norgga girku váldoipmilbálvalusaide šaddá oktasaš rámma ja sisdoallu.

Njuolggadusaid juohkit ná:

- Oppalaš mearrádušat
- Liturgiijateaksta Váldoipmilbálvalusortnega olis
- Váldoipmilbálvalusortnega rávateavsttat (rubrihkat)

4. Oppalaš mearrádušat gusket maddái eará ipmilbálvalusaide maid searvegoddi doallá váldoipmilbálvalusaide lassin, dan muddui go dat gusket seammálágan diliide.

5. Njuolggadusain sáhttá spiehkastit duššefal dalle jus ortnet ieš dahje iešgudet oasit addet dan vejolašvuoda.

6. Bisma sáhtta ohcama vuodul dohkkehít ahte searvegottit ain ovddasguvlui geavahit jagiid 1920 ja 1977 liturgiijaid dahje osiid dain, jogo fásta dahje dihto meari gerddiid juohke jagi. Bisma sáhtta dán dohkkeheami addit nealji jahkái ain hávil. Searvegoddečoahkkin galgá oazžut vejolašvuoda addit cealkámuša ovdalgo searvegodderáđdi sádde dákkár ohcama bismii. Searvegottiide, mat geavahit sámegeiela, guoská dálá liturgiija dassáži go Váldoipmilbálvalusortnega sámegeilli jorgalan gáhppálagat leat dohkkehuvvon.

7. Oppalaš mearrádušat Váldoipmilbálvalusortnega várás gusket maiddái gástii. Gč. Oppalaš mearrádušat gástta várás.

Čilgehusat

8. *Báikkálaš vuoddoortnet* lea dat mearrádušat váldoipmilbálvalusaid hápmái maid searvegodderáđdi lea mearridan dan rámma ja mearrádušaid vuodul mat gullet Váldoipmilbálvalusortnegii, gč. C-oasi.

9. *Liturga* lea vihahuvvon báhppa, dahje eará olmmoš gean bisma lea fápmudan doaimmahit ipmilbálvalusaid ja gii vástida *guoski* ipmilbálvalusa ollisvuoda.

10. *Veahkkeliturga* lea olmmoš gii liturgga lassin doaimmaha liturggalaš meanuid ipmilbálvalusas.

11. *Girkomusihkkár* lea searvegotti kantor dahje organista. Ovttaskas ipmilbálvalusain (gč. B-oasi) oaivvilduvvo dás dat girkomusihkkár geas lea čuojahanbargu ipmilbálvalusas, ja báikkálaš vuoddoortnega dohkkeheamis (gč. C-oasi) guoská dat dasa gii lea bistevaččat virgáduvvon girkomusihkkárin.

B Mearrádušat ovttaskas váldoipmilbálvalusaide

12. Váldoipmilbálvalusa válmasteapmái ja čadaheapmái berre maiddái bargiid lassin bovdet searvegotti earáge olbmuid oassálastit. Ipmilbálvalusas galgá deattuhit oppalaš (universála) hámi.

13. *Liturgga* bargun lea vástidit ipmilbálvalusa ollisvuodas ja jodihit váldoipmilbálvalusa válmasteami ja čadaheami, gč. č. 71. Liturggas lea riekti mearridit buot diliin mas mearridanváldi ii leat biddjon earáide go liturgii (gč. Tjenesteordning for menighetsprester (Searvegoddebáhpaid bálvalusortnet) § 7).

14. *Girkomusihkkár* geas lea čuojahanbargu ipmilbálvalusas ovttaskargá liturggain válmastit ja čadahit ipmilbálvalusa ja son vástida ipmilbálvalusa musihkalaš ollisvuodas. Son galgá maiddái rávvet ja bagadallat eará mielbargiid geain leat musihkalaš barggut ipmilbálvalusas, gč. č. 73.

15. *Diakona ja katekehta* doaimmat ipmilbálvalusas čilgejuvvojit sierra njuolggadusain (gč. Retningslinjer for kateketens og diakonens gudstjenestelige funksjoner (Njuolggadusat katekehta ja diakona ipmilbálvalusdoaimmaide)).

16. Searvegoderáđi mearridanváldi válđoipmilbálvalusa várás guoská dasa ahte mearridit báikkálaš vuoddoortnega.

17. Báhpas lea badjelis alba ja stola liturggalaš doaimmaid áigge válđoipmilbálvalusas. Liturggalaš biktasiid geavaheami birra eará oktavuodain gávnnat dáppe: Retningslinjer for bruk av liturgiske klær (Liturggalaš biktasiid geavahannjuolggadusat).

18. Liturga galgá dárkkistit ovdal ipmilbálvalusa leago buot válmmostuvvon gástta, sárdnideami, ovddasrohkosa ja eahkedismállásiid doallamii dohkkehahtti vugiin ja ahte veahkkeliturga lea ožžon dárbbášlaš rávvagiid.

19. Girkobálvá, luhkkár dahje son gii doaimmaha luhkkárdoaimmaid, dárkkista leatgo girku ja girkodávvirat ortnegis ja válmmostuvvon geavahussii. Luhkkár sáhtá fuolahit veahkkeliturggaid bálvalusa ovttahttima.

20. Searvegotti válđoipmilbálvalusaide galgá dábálaččat geavahit daid sálmmaid mat gávdnojit dohkkehuvvon sálbmagirjjiin ja Girkoráđi sálbmačoakkáldatvuorkkás.

21. Searvegoddi čuožžila go lea

- álgomieduš¹

- evangeliummieduš

- hallelujalávlla ja evangeliumčállaga lohkan

- oskkudovddastus

- jápmánolbmuid muittašepmi

- eahkedismállásiidliturgiija, prefašuvnna rájes gitta dassáziin go eahkedismállásiid juogadeapmi álgá

- buressivdnádusa cealkin

- loahppamieduš

Searvegoderáđdi mearrida Báikkálaš vuoddoortnega olis galgá go searvegoddi čuožžilit vuosttaš ja mañemus sálmma lávlludettiin dahje eará sálmmaid ja osiid áigge, earret bajábealde namuhuvvon osiin.

22. Mielbargiid sadji girkus

Mielbargiid sadji girkus ipmilbálvalusa áigge, árvoštallojuvvo dan mielde gokko lea heivvolaš sadji guđege girkus. Čalmmostahttin dihtii ahte liturga dat jodiha ipmilbálvalusa de berre son leat oidnosis koaras dahje áltára lahkosiin. Su sadji lea das go sus eai leat dihto doaimmat.

Veahkkeliturga lohká čálabihtáid ja rohkosiid dábálaččat lohkanbulppis.

23. Govven, jienaid- ja ealligovaidbádden almmolaš geavahussii sáhtá dápáhuvvat duššefal dalle go liturga ja girkomusiikkár ovdalgihtii leaba mieđihan dasa. Rávvagat priváhta govvemii, gč. č. 67.

¹ Sisaboahthinprosešuvdna

24. Váldoipmilbálvalusa vuodđohápmi ja váldoosit leat:

- I. Čoahkkaneapmi
- II. Sátni
- III. Ovddasrohkos
- IV. Eahkedismállásat
- V. Vuolggaeapmi²

Vuodđohápmis sáhtta spiehkastit jus leat erenoamáš ákkat vuodđun. Bisma galgá dohkkehit spiehkasteami. Ohcama sádde virgegeainnu mielde.

25. Njuolggadusat ipmilbálvalusa váldoosiide leat biddjon rávateavsttaide mat gullet Váldoipmilbálvalusortnega iešguđet osiide, muhto maiddái čuovvovaččat:

I. Čoahkkaneapmi

26. Suttudovddastus sáhtta leat jogo čoahkkaneami oasis dahje ovddasrohkosa oasis. Searvegodderáđđi sáhtta bismmas ohcat ahte suttudovddastusa sadjái geavaha váldoipmilbálvalusa dohkkehuvvon rihppadovddastusortnega.

27. Gásta váldoipmilbálvalusas lea dábálaččat maŋŋil 7.oasi, Máidnun/Gloria.

II. Sátni

28. *Čálalohkamii* galgá geavahit čálabihtáid mat leat Norgga girku dohkkehuvvon teakstagirjjiis. Evangeliumčálabihtta lohkkovuvvo juohke váldoipmilbálvalusas.

29. *Sártne* vuodđun lea evangeliumčálabihtta dahje eará čálabihtta maid Girkoráđđi lea mearridan sárdnečálabihttan. Logusčállaga sáhtta lohkat dan sadjái go mearriduvvon čálabihtta sártne várás. Sierra dáhpáhusain sáhtta liturga välljet man nu eará čálabihtta ja sárdnidit dan vuodul.

III. Ovddasrohkos

30. Ipmilbálvalusa ovddasrohkos berre heivehuvvot báikkálaš dillái, ja dan sáhtta ainna veahkeliturga jodihit.

Go ráhkada rohkosiid, de berre gielalaččat hábmet dadjanvugiid maiguin fátmasta buohkaid.

IV. Eahkedismállásat

² Vuolggaeapmi = loahpahansálbma, buressivdnáduš, loahppasáni "mannet ráfái ja bálvalehket Hearrá iluin" ja loahppamieduš

- 31.** Liturga jodiha eahkedismállásiid doaimmaheami. Liturga gii lea vihahuvvon báhppa geavaha meassobiktasa, gč. Retningslinjer for bruk av liturgiske klær (Liturggalaš biktasiid geavahannjuolggadusaid).
- 32.** Ovdalgo ipmilbálvalus álgá, de eahkedismállásiidviinni ja -láibbi sáhtá lágidit áltárbeavdái dahje liigebeavdái das bálddas dahje ipmilbálvalusa álggiidettiin guoddit áltárbeavdái dahje liigebeavdái. Liturga vástida ollislaččat das ahte lea doarvái ja heivvolaš láibi ja viidni eahkedismállásiidda.
- 33.** Eahkedismállásiidláibi sáhtá leat suvrra dahje suvrrakeahtes láibi. Láibi sáhtá leat obláhtta, dahje sáhtá doadjalit bihtáid oktasašláibbis. Berre aivve geavahit glutenkeahtes láibbi eahkedismállásiidda daid olbmuid dihtii geain lea cøliaki. Obláhtat galget leat glutenkeahtát.
- 34.** Eahkedismállásiidda sáhtá geavahit vaikko guđe viidnešlájá mii lea čielga, dábálaš vilges dahje rukses viidnemuorjeviidni. Sáhtá maiddái geavahit vaikko guđešlájat alkoholakeahtes viinni. Searvegodderáđdi mearrida viidnešlájá. Eahkedismállásiidviidni, mas alkohola ii leat váldojuvvon eret, sáhtá seaguhuvvot gitta 50 % čáziin, ja dan mearrida searvegodderáđdi.
- 35.** Eahkedismállásiid juogadeapmi sáhtá dahkkot jogo nu ahte olbmot luoitádit áltárrieggái (oktasaččat dahje jotkkolaččat) ja/dahje olbmot čuoččudettiin vuostáiváldet eahkedismállásiid eará sajes girkus. Jus olbmot vuostáiváldet eahkedismállásiid čuoččudettiin, de dábálaččat juohkehaš ieš geige sierra juhkankáalkka masa oažžu viinni. Intikšuvnna (buonjosteami) sáhtá maid geavahit.
- 36.** Liturgga veahkkin sáhttet leat veahkkeliturggat geat leat mielde go eahkedismállásat válmastuvvojit ja juogaduvvojit.
- 37.** Liturga mearrida guđe rohkosa geavaha eahkedismállásiidda ja jodiha rohkosa. Liturga álo lávlu dahje lohká máidnuma álggahusa (přefašuvdnadialoga), bassi ášahusa sániid, dearvvaha searvegotti ráfidearvvuodaiguin, ja cealká suttuidándagassii buohkaide maññil eahkedismállásiid. Veahkkeliturga sáhtá cealkit muhtin osiid eahkedismállásiidrohkosis. Eahkedismállásiin liturga juohká láibbi.
- 38.** Eahkedismállásiidláibi ja -viidni mat báhcet liiggás galget giedahallojuvvot árvvolaš vugiin.
- 39.** Buohkat geat leat gásttašuvvon, sáhttet oassálastit eahkedismállásiidda.
- 40.** Go eahkedismállásiidda bohtet olbmot geat eai dáhto eahkedismállásiid, de galgá son gii eahkedismállásiin juohká láibbi, cealkit buressivdnádusa sidjiide. Son jogo bidjá gieda sin oaivvi ala dahje russesta ja dadjá buressivdnádusa sániid (gč. Ordning for hovedgudstjeneste (Válđoipmilbálvalusortnega) 20. oasi) . Son gii dáhttu duššefal buressivdniduvvot iige váldde eahkedismállásiid, čájeha dán go doallá olgeš gieda gurut oalggi alde.
- 41.** Liturga sáhtá, jus gávnnaha dan pastorála ja girkolaš ákkaid dihtii, gieldit olbmuid geat čielgasit ellet risttalaš oskku ja morála vuostá, boahit eahkedismállásiidda. Jus liturga árvvoštallá gieldit

muhtima Norgga girku miellahtuin boahtimis eahkedismállásiidda, de galgá ášši buktojuvvot bismma ovdii.

V. Vuolgaheapmi

42. Dábálaččat geavahuvvo aronihtalaš buressivdnádus searvegotti válđoipmilbálvalusain ja álohii allameassoipmilbálvalusain.

Mihtošat

43. Álgo- ja loahppamieduš. Miedušoassálastit ovddastit olles searvegotti. Álgoimihtošis vázzet ipmilbálvalusa veahkeliturggat ja jus leat gástamánát/gástaolbmot oktan sin čuovvuiguin.

Jus ruossa guddojuvvo mihtošis, de gálgá son gii guoddá ruossá vázzit ovddemusas. Sii, geat guddet mieduščuovggaid, galget vázzit buohtalaga veahá mañábeal su gii guoddá ruossa, gč. č. 67.

Álgoimihtošis sáhtta maid guoddit eahkedismállásiid láibbi ja viinni, gástačázi, teakstagirjji dahje Biibbala ja eará gáhppálagaid mat govvidit ipmilbálvalusa vuodđosága. Liturga vázza mihtoša mañemusas.

Ovdal go mieduš vuolgá, sáhtta liturga dahje eará mielbargi rohkadallat oanehis rohkosa.

Álgomieduš vázza go álggahanmusihkka/ preludia čuojahuvvo dahje álggahansálbma lávlojuvvo.

Loahppamieduš vázza loahpahanmusihkka/postludia čuojahettiin dahje loahpahansálbma lávlludettiin. Liturga mearrida gokko guhtege mielbargi vázza loahppamihtošis. Olles searvegoddi čuovvola dábálaččat loahppamihtoša.

44. *Evangeliummieduš* sáhtta boahtit evangeliuma lohkama oktavuodas. Evangelium-mihtoša áigge sáhtta searvegoddi lálvut halleluja- dahje sálbmavearssa, dahje sáhtta leat sierra musihkka.

45. *Ávvomieduš*. Mieduš lea lunddolaš girkolaš allabasiid dahje searvegotti sierra ávvobeivviid áigge, ja nu maid konfirmašuvnnaid ja vihahemiid áigge. Ávvomihtoša váccidettiin sáhttet girkobiellut čuodjat dahje skájaidit dassázii go mieduš joavdá girkovissui.

Čuovggaid geavaheapmi

46. Cáhkehuuvvon áltárčuovggat (ja beassáščuovga) govvidit ahte Kristus lea searvegotti mielde. Girkus geavahit duššefal vilges, buolli gintaliid. Norgga girku boares vieru mielde leat áltáris guokte ginttaljuolggi, goappásge okta ginttal. Jus áltáris leat ginttaljuolggit mat eai geavahuvvo ipmilbálvalusas, de daid váldá eret áltáris. Go girku viesu dahje girkolanja dávviriid dáfus lea lunddolaš, de sáhtta vuollegis gintaliid bidjat nuppegeahčái áltárbeavddi dahje bidjat gintaliid omd. alla ginttaljuolggiide mat čužžot láhtis.

47. Go girkus cáhkeha eará gintaliid, ovdamearkka dihte go lohka sierra čálabihtáid ja gástta oktavuodas (gástačuovga), berre ginttalcahkeheapmái váldit dola áltárčuovggain dahje beassáščuovggas dan vieru mielde mii searvegottis lea. Searvegodderáddi, ráddálaga searvegotti

báhpaiguin, mearrida gástačuovggaid geavaheami, gč. č. 60. Dárkilit njuolggadusaid gávnnat dáppe: Retningslinjer om liturgisk inventar og utstyr (Njuolggadusat liturggalaš dávviriid ja gálvvuid várás).

48. Beassášginttal geavahuvvo vuosttažettiin beassášeahketipmilbálvalusas. Ginttal cahkkehuvvo ja sáhtta orrut áltára birrasis buot ipmilbálvalusain beassášbasiid áigge, gitta helloduorastahkii. Eará jagiáiggiid čuovga sáhtta orrut gástalihti bálldas ja cahkkehuvvot gástta oktavuodas.

49. Ginttaljuolgi/čuovgagloba sáhtta biddjot heivvolaš sadjái girkus, áinnas korrii dahje boadáldahkii. Dán heiveha girkolatnjii ja lágida heivvolaš sadjái buollinvára mielde. Beroškeahhtá hámis galgá ginttaljuolggis/čuovgaglobas leat čuovga gasku mii doaibmá Kristusčuovgan. Geavaheami heiveha báikkálaš vieru mielde. Eambo sáhtat lohkat dáppe: Retningslinjer om liturgisk inventar og utstyr (Njuolggadusat liturggalaš dávviriid ja gálvvuid várás).

Girkobielluid geavaheapmi

50. Geahča njuolggadusain Retningslinjer for bruk av kirkens klokker (Girkobielluid geavahannjuolggadusat).

C Mearrádušat Báikkálaš vuoddoortnega mearrideapmái

51. *Searvegodderádis lea ovddasvástáduš* hábmet evttohusa ja mearrida Searvegotti ipmilbálvalusaid báikkálaš vuoddoortnega. Searvegodderádi mearráduš čállojuvvo beavdegirjái.

52. Searvegodderáđdi sáhtta nammadit ipmilbálvaluslávdegotti mii válmasta ja ovddida mearrádusevttohusa.

Jus nammaduvvo ipmilbálvaluslávdegoddi, de suohkanbáhppa lea das mielde searvegotti ipmilbálvaluseallima jodiheaddjin, teologalaš ja liturggalaš fágaolmmožin, ja maiddá su vihanlohpadusa vuodul, gč. Ordning for vigsling av til prestetjeneste (Ortnet Vihahit báhppabálvalussii) ja Tjenesteordning for menighetsprester (Searvegoddebáhpaid virgeortnet) § 10 nubbi lađas.

Girkomusihkkár lea mielde ipmilbálvalusjoavkkus go son vástida searvegotti girkomusihkalaš barggu ollisvuodas ja lea liturgihka ja girkomusihka fágaolmmoš. Gč. Ordning for vigsling av kantor (Ortnet vihahit kanttora) č. 9, ja Tjenesteordning for kantor (Kanttora bálvalusortnet) § 2.

53. Ovdal go Báikkálaš vuoddoortnet mearriduvvo loahpalaččat, galget searvegotti báhpat, girkomusihkárat, katekehtat, diakonat ja eará mielbargit geat servet ipmilbálvalusdoaimmaide, oažžut vejolašvuoda buktit cealkámuša evttohussii. Das mañnil buktojuvvo evttohus *searvegoddečoahkkima* digaštallamii ja cealkimii, gč. č. 69.

54. Báikkálaš vuoddoortnet dohkkehuvvo mearriduvvon áigodahkii, áinnas 2 jagis 4 jahkái.

55. Searvegodderáđi Báikkálaš vuoddoortnetmearráduš sáddejuvvo virgegeainnu mielde bismii, geas lea váldi dohkkehít dán (gč. TOB § 4). Ášši mielddusin galget čuovvut searvegoddečoahkkima cealkámuš, searvegodderáđi unnitlogu cealkámuš jus dat lea ja suohkanbáhpa cealkámuš jus dat lea.

56. Searvegoddái galgá boahit dihtosii mearriduvvon Báikkálaš vuoddoortnet mii lea geatnegahtti ortnet. Searvegotti válđoipmilbálvalusat galget válmastuvvot ja doaimmahuvvot dán vuodul.

57. Báikkálaš vuoddoortnet mearrida allameassu ja eará válđoipmilbálvalusaid. Eará válđoipmilbálvalusat leat válđoipmilbálvalusat mat searvegottis dábálaččat leat ja maid olbmot dovdet dihto hámis dahje báikkálaš sierraláganvuodas.

58. Searvegodderáđđi mearrida iešgudetlágan válđoipmilbálvalusaid mat čuvvot Válđoipmilbálvalusortnega oktan rávateavsttaiguin. Lea maiddái vejolaš geavahit ovddeš ortnegiid liturggalaš materiála mat leat dohkkehuvvon Norgga girku geavahussii, nu go Oaniduvvon allameassu, Sárdneipmilbálvalus jna., dalle go soahpá oktii Válđoipmilbálvalusortnegiin.

59. Oasit mat galget čuovvut buot válđoipmilbálvalusaid:

- Sálmmat
- Álggahansánit
- Čoahkkananrohkos
- Suttudovddastus
- Čálalohkan (Evangelium)
- Sárdni
- Oskkudovddastus
- Ovddasrohkos
- Áhččemin
- Buressivdnádus

Eahkedismállásat leat dábálaččat válđoipmilbálvalusas.

60. Iešgudetge válđoipmilbálvalusaid sisdoalu mearrideamis galgá čielggasmahttit guđet oasit leat álohii mielde ja guđiid osiid sáhtta válljet váldit fárrui dahje guođdit. Dát mearráđusat doibmet válđoipmilbálvalusa rámmán.

61. Muhtin osiin sáhtta eará giela geavahit go lea lunddolaš dan dahkat.

62. Báikkálaččat hábmejuvvon čoahkkananrohkos ja suttudovddastus mat geavahuvvojit ipmilbálvalusas dássedit, galget sáddejuvvo virgegeainnu mielde bismma dohkkeheapmái, dasgo bismmas lea bearráigeahččanovddasvástádus (gč. TOB § 1).

63. Sámegeiela hálddašanguovllu searvegottit leat geatnegahttojuvvon vuhtiiváldit sámegeiela ipmilbálvalusain. Dát geatnegasvuolta fievrriduvvo Báikkálaš vuoddoortnegii.

64. Searvegodderádis lea váldi mearridit čuovvovaš áššiid:

(Geahča dáid *osiid*: Váldoipmilbálvalusa ortnet (VIB³). Gástaortnet (G⁴) ja Oppalaš mearrádusaid čuoggát váldoipmilbálvalusa várás (č⁵) ja Gásta váldoipmilbálvalusas (G č⁶)

- hábmet ipmilbálvalusa válmastallanoasi (VIB lađas 1)
- válljet čoahkkananrohkosiid maid geavaha iešgudetlágan ipmilbálvalusain (VIB lađas 4)
- gástačuovggaid geavaheapmi (G kap. III)
- goas almmuha gástamána/gástakandidáhta dievaslaš nama (VIB lađas 3)
- goas ipmilbálvalusas lohká suddovddastusa, ja makkár suddovddastusa(id) geavaha iešgudetlágan váldoipmilbálvalusain (VIB lađas 5)
- válljet guhtemuš Rohkosčuorvvas (Kyrie) ja Máidnunlávlla (Gloria) geavahuvvo (VIB lađđasat 6 ja 7)
- iešguhtet litanijaid geavaheapmi (VIB lađđasat 6 ja 17)
- galgá go Otnábeaivvi rohkos geavahuvvot ja jus geavaha, guđe oasis (VIB lađas 8)
- galle čálabihtá lohká dain ovttaskas váldoipmilbálvalusain (VIB lađđasat 9-11)
- geavaha go apoastallaš ja/dahje nikealaš oskkudovddastusa allabasiid ja eará ipmilbálvalusaid áigge (VIB lađas 14)
- galgá go almmuhit diedáhusaid ipmilbálvalusas – ovddasrohkosa oasi álggus dahje eará oasis (VIB lađas 16)
- goas buktá ovdan vejolaš duodaštusaid, dearvvuodaidda ja ávžžuhuvvon ovddasrohkosiid ipmilbálvalusas
- válljet ovddasrohkosiid ja searvegoddevástádusaid (VIB lađas 17)
- galgá go geavahit ortnega mas muittašit sin geat leat jápmán ja rohkadallat morašteddjiid ovddas maŋŋil ovddasrohkosa (VIB lađas 17)
- goas ja makkár vugiin giittosoaffar galgá dahkkojuvvot (VIB lađđasat 18 ja 19)

³ VIB sámegillii = HG dárogillii

⁴ G sámegillii= D dárogilli

⁵ č= čuokkis

⁶ G č. Sámegillii= D pkt. dárogillii

- välljet masa oaffar manná (G1⁷ § 9 goalmmát lađas)
- goas galgá guddojuvvot girkui láibi ja viidni eahkedismállásiidda (VIB lađas 19)
- välljet geavahago rukses vai vilges viidnemuorjeviinni, alkoholakehtes vai alkoholalaš viinni (č. 34)
- geavahago suvrra vai suvrakehtes láibbi/obláhta eahkedismállásiidda (č. 33)
- gokko girkolanjas juogada eahkedismállásiid (áltárrieggás vai eará sájis girkus (č. 35, VIB lađas 21)
- eahkedismállásiid juogadanvuohki (č. 35, VIB lađas 22)
- Áhččemin-teakstahápmi (VIB lađas 20)
- Ráfidearvvaheami nuppi oasi geavaheapmi (VIB lađas 21)
- girkobielločuojaheami mearrádušat (č. 50)
- galgá go searvegoddi čohkkát vai čuožžut vuosttaš ja maņemus sálmma lávlludettiin ja vejolaččat eará sálmmaid lávlludettiin (č. 21)
- välljet liturggalaš musihka dáidda osiide:
- Rohkosčuorvvas (Kyrie), Máidnunlávlla (Gloria), Halleluja (lađas 12), Oskkudovddastus (Credo), Searvegoddevástáduš (Ovddasrohkos), Dearvvaheapmi (Prefašuvdnadialoga /vuorrorámáduš), Bassi Bassi Bassi (Sanctus), Áhččemin, Ipmil Láppis (Agnus Dei), Buressivdnáduš
- Oskkudovddastus (lohkat vai lávlut)
- Áhččemin (lohkat vai lávlut)

⁷ G1 = Girkoláhka = Kirkeloven

65. Báikkálaš vuoddoortnegis biddjojit searvegotti jahkeplánii válđoipmilbálvalusaid njuolggadusat bismma mearrádusa vuodul. Searvegodderáđđi mearrida čuovvovaš osiid:

- man dájvá galgá doallat iešgudetlágan válđoipmilbálvalusaid iešgudege girkus
- guđe girkus galgá ávvudit sierra allabasiid, dahje vuoruid mielde jagis jahkái
- mo searvegotti oskkuoahpamus ovttahttojuvvo ipmilbálvalussii
- mo válđit vuhtii searvegotti plánaid eará surggiin, nu mo diakonijjas, girkomusihkas ja mišuvnnas

Suohkanbáhppa jodiha jahke- ja jahkebealplána válmasteami ráđđálaga eará bargiiguin. Searvegodderáđđi galgá dohkkehit plána.

Dain girkuin gos eai doala allabasseipmilbálvalusa 1. beaivvi, sáhtta allabasseipmilbálvalusa doallat 2. beaivvi.

66. Báikkálaš vuoddoortnegis mearrida gásttašeami birra válđoipmilbálvalusas:

- man dájvá sáhtta leat gásta válđoipmilbálvalusain
- mearriduvvogo galle máná/olbmo váldá gásttašuvvot iešgudege ipmilbálvalussii
- goas gásta lea ipmilbálvalusas

67. Báikkálaš vuoddoortnegis mearridit geavtlaš beliid:

- mo geavahit girkolanjaid ipmilbálvalusas, dan ovdal ja maŋŋil
- mo geavahit veahkkeliturggaid ja eará vehkiid (č. 10)
- mo sii, geat eai leat vihahuvvon liturggat, geavahit liturggalaš biktasiid (č. 17)
- galgágo leat mieđuš, mieđušruossa ja mieđuščuovggat (č. 43)
- leago lohpi priváhta atnui govvet, jietnabáddet ja govvaáddet ipmilbálvalusas
- eará fásta dábit báikkálaš dárbbuid ja vieruid vuodul

D Mearridanváldi

68. *Searvegodderáđđi* mearrida Báikkálaš vuoddoortnega ja sádde dan virgegeainnu mielde bismma dohkkeheapmái, geahča č. 55. Bisma dárkkista ahte báikkálaš vuoddoortnet soahpá

Váldoipmilbálvalusa mearrádusaide ja addá dieđu das. Bisma lea bearráigeahčči ja sáhtta gáibidit rievdadusaid ja bagadallat searvegotti ipmilbálvaluseallima hárrái (TOB § 4).

Jus searvegodderáđdi Báikkálaš vuoddoortnegis mearrida doallat eanet ipmilbálvalusaid go dat maid bisma mearrida, de galgá čielggadit ekonomalaš geatnegasvuodaid guoskevaš eiseválddiin (bismagodderáđiin ja /dahje oktasašráđiin).

69. *Searvegoddečoahkkin* mearrida váldoipmilbálvalusa giela ja giellahámi, maiddá jus dihto meari ipmilbálvalusain geavahit eará giela dahje eará giellahámi. Searvegoddečoahkkin vállje guhtemuš dohkkehuvvon sálbmagirji galgá geavahuvvot (gč. GI § 11).

Ovdalgo Báikkálaš vuoddoortnet mearriduvvo ja sáddejuvvo bismii, galgá searvegoddečoahkkin oazžut cealkit áššis, maiddá jus searvegodderáđdi dáhttu ohcat bismmas ovddeš liturgiijaid geavahit, gč. č. 6. Searvegoddečoahkkin galgá beassat oaivila buktit jus rievdata áiggi goas váldoipmilbálvalus dollojuvvo.

70. *Bisma* bearráigeahččá ahte bismagotti girkolaš ráđit doibmet evangelialaš–lutherlaš oahpa mielde (TOB § 1 goalmát lađas). Bisma goziha ahte báhpát hálldašit sakramentaid, sárdnidit ja ieža ellet kristtalaš oskku mielde, nu mo dat daddjo min girku dovddastusas ja ortnegiin. (TOB § 1 nubbi lađas).

Bisma mearrida ipmilbálvalusaid bismagotti báhppasuohkaniid girkuide (gč. TOB § 3) Dát mearkkaša ee. ipmilbálvalusaid logu guđege girkuide ja goas bismma mearridan ipmilbálvalusat dollojit. Dasto galgá bisma doaimmahit guoskevaš eiseváldidoaimma mii gullá liturgalaš mearrádusaide (gč. TOB § 4).

71. *Liturga* vástida ovttaskas ipmilbálvalusa ollislaš válmasteami ja čadaheami ovttašráđiid eará bargiiguin ja eaktudáhtolaš vehkiiguin. Jus ovttaskas ipmilbálvalusaid oktavuodas leat mánggat oaivilat, de liturga mearrida dán Váldoipmilbálvalusa mearrádusaid ja Báikkálaš vuoddoortnega vuodul.

Liturga mearrida :

- álggahansániid
- lohpadussániid suddovddastusa manjil
- eará sárdnideaddji go liturga ieš
- sárdnešlájja
- eahkedismállásiidrohkosá

72. *Veahkeliturga* gii veahkeha juogadit eahkedismállásiid, galgá dábálaččat leat oskkoldatlaš rávisolbmo agis. Suohkanbáhppa dohkkeha eahkedismállásiid vehkiid.

73. *Girkomusihkkár* bagadallá ja rávve musihkalaš ovdanbuktimiid. Girkomusihkkára bargguid stivre virggi bargočilgehus. Kanttora bargguid ja ovddasvástádusa stivre kanttora virgeortnet ja bálvalusčilgehus.

74. *Katekehta ja diakona* ipmilbálvaluslaš doaimmaid stivrejit njuolggadusat mat gullet dáidda.

75. *Girkoráđđi* sáhtta dárkileappot čilget Oppalaš mearrádusaid.

76. Girkoráđđi mearrida Liturggalaš geahččaladdamiid (liturgiske forsøkssaker).

E Fápmuibohtin ja gaskaboddosaš mearrádusat

77. Girkoráđđi mearrida goas njuolggadusat bohtet fápmui.

78. Oppalaš mearrádusat bohtet dáid sadjái

I Felles veiledning (Oktasaš bagadus) (oppalašrávateavsttat-generalrubrikker)

II Váldoipmilbálvalusat sotnabeivviid ja bassebeivviid

Áiggi vuollái dat bohtá maid dáid sadjái:

III Eará ipmilbálvalusat mat čuvvot girkojagi ja

IV Eará ipmilbálvalusat mat eai čatnas girkojahkái

Buot dáid gávnnat dáppe: Gudstjenestebok for Den norske kirke (Norgga girku Ipmilbálvalusgirji) (Verbum 1996).

Girkočoahkin dahká dárkilit mearrádusaid čuoggáide III ja IV.

79. Oppalaš njuolggadusat bohtet maiddái buot ovdeš njuolggadusaid sadjái mat ledje Girkorádis namain Geahččaladdamat jagiin 1995 – 2010, oktan guoski oppalašrávateavsttaiguin, oppalaš mearrádusaiguin ja dasa guoski rávateavsttaiguin, jus dát eai leat fárus dain Oppalaš mearrádusain ja rávateavsttain mat gullet Váldoipmilbálvalusortnegii.

Dát guoská geahččaladdamiidda KR⁸-ássiin mearriduvvon áššis 23/95 čuovvovaččaid hárrái:

- gástačuovga
- molssaevttolaš searvegoddevástádusat ja ovddasrohkosat Bearašipmilbálvalusortnegis
- molssaevttolaš ovddasrohkosat Allameassus
- biehttaleapmi ipmilbálvalusas
- sierra diliid mat gusket eahkedismállásiidda
- sálmmaid válljen mat eai leat sálbmagirjjiis Norsk salmebok

Dasto velá dáid áššiid

⁸ KR lea dárogiella=mearkkaša GR(Girkoráđđi)

- ášši KR 57/96 (KR 63/96) lasáhus sálbmagirjái Norsk salmebok (Salmer 1997)
- ášši KR 16/02 guđe sajis gásta lea ipmilbálvalusas
- ášši KR 17/02 konfirmašunáiggi rohkosat
- ášši KM⁹ 10/04 / KR 21/05 liturggalaš geahččaladdamiid guovllulaš dohkkeheapmi (gaskaboddosaš váldesirdin bismmaide)
- ášši KR 66/05 Geahččaladdat NT¹⁰-05 ipmilbálvalusas ja
- ášši KR 24/06 Ovddasrohkos Sámedikki ovddas

⁹ KM lea dárogiella: mearkkaša GČ (Girkočoahkkin)

¹⁰ NT lea dárogiella: mearkkaša OT (Ođđa testamenta)